

← [Forrige artikel](#)

Bondehjerter

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 398

Del artikel: [f](#) [t](#) [in](#)

Lea Wind-Friis

Bondehjerter. En familiehistorie om besættelsens største landsforræderisag.

Politikens forlag. 285 sider. 300 kr.

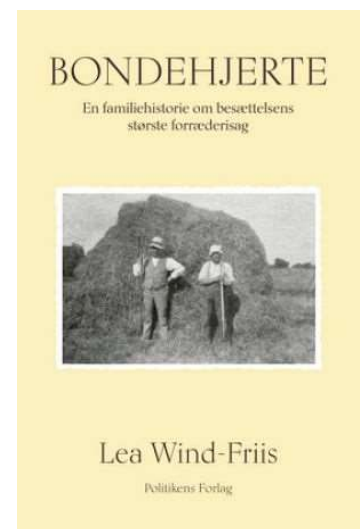
Af Poul Porskær Poulsen, historie-online.dk

Man kommer uvilkårligt til at tænke på Danmarksdemokraterne og på de store jordejere i "Bæredygtigt Landbrug", når man læser om LS (Landbrugernes Sammenslutning) i 30'erne. Der er noget af den samme insisteren på, at landbruget er den vigtigste økonomiske faktor, der ikke må generes af lovgivere og magthavere i hovedstaden, men tværtimod skal have tilskud! Helt holder sammenligningen naturligvis ikke, for forholdene for landbrugere og andre var meget anderledes i 30'erne, og man forventer ikke, at nutidens landbrugslobby vil nærme sig nazisterne, som det skete dengang. Og selvom aktionsformerne ligner, så talte man i 30'erne om produktionsstrejke – hvoraf et par stykker blev gennemført uden den store virkning – mens man i dag måske vil se kæmpestore traktorer og andre landbrugsmaskiner blokere vejene. Og store møder, hvor faglige og politiske ledere ophidser de i forvejen rasende landmænd yderligere, skal vi også nok få at se.

I 1935 arrangerede LS det såkaldte Bondetog til kongen i København, hvor tusindvis af landboere strømmede til hovedstaden for at fortælle kongen, hvor dårligt det stod til for bønderne. Bondetoget forløb ganske udramatisk – københavnernes tog godt imod bønderne – men ved andre lejligheder kom det til konfrontationer med politiet, når vrede LS'ere forsøgte at beskytte krakkede landmænd mod at blive sat fra gården.

Grunden til at nævne LS er, at hovedpersonen i denne bog, Jens Thomsen, var en af hovedmændene i organisationen. Jens Thomsen var forfatterens oldefar, der var en stor mand på Koldingegnen, i Jylland og vel også på nationalt plan. Lea Wind-Friis har overtaget hans håndskrevne erindringer, som hun har brugt i sin jagt på oldefarens historie sammen med en række samtidige kilder, retsdokumenter m.v. Så det der let kunne blive en sidetung historie med vægt på, hvor uretfærdigt oldefaren blev behandlet, er i stedet blevet en ganske sober fremstilling.

Ikke nok med at Jens Thomsen var en stor mand i LS – især som formand for Erhvervsudvalget, som LS mente skulle overtage Landbrugsrådets rolle; han stillede også op til Folketinget og blev valgt for

Bondepartiet, et systemkritisk parti, som Jens Thomsen engagerede sig i sammen med sin bror Valdemar Thomsen. I 1935 blev de valgt til Folketinget for Det Frie Folkeparti – som partiet hed på det tidspunkt. Årene på Rigsdagen var præget af rabiater og urealistiske forslag, som ikke havde en chance for at vinde genklang hos de andre partier og den generelle offentlighed. Men ved valget i 1939 fik partiet igen fire pladser i Folketinget – en tilbagegang på et enkelt medlem.

I begyndelsen af besættelsen havde LS indgået samarbejde med Nazistpartiet, muligvis endda med en mening om at begå statskup mod den forhadte regering og Stauning. Og måske var Bondepartiet også indblandet i disse planer. Jens Thomsen havde talt pænt om besættelsesmagten fra Folketingets talerstol og bl.a. ytret, at Danmark havde meget at lære af den nationalsocialistiske ideologi. Så der var nok ikke noget at sige til, at det vakte opsigt, da han og de øvrige to parlamentsmedlemmer fra Bondepartiet mødte op på Christiansborg efter krigen for at genoptage det parlamentariske arbejde. Informations Børge Outze truede med at foretage en civil anholdelse af bondepartisterne i forbindelse med et dramatisk møde i Snapstinget.

Og myndighederne var da også opmærksomme på Jens Thomsens adfærd før og især under besættelsen. I november 1945 blev Jens Thomsen ført til afhøring hos politiet i Kolding og efterfølgende overført til Politigården i København. Formålet var først og fremmest at få fastlagt, om Bondepartiet, LS og DNSAP havde haft planer om et statskup, der skulle gøre Danmark til et tysk protektorat. Han måtte tilbringe syv måneder i Vestre Fængsel, inden han blev løsladt. Ved den store retssag, hvor mange af de danske nazister og LS'ere var anklaget og blev dømt, slap han dog for videre tiltale. Man fandt ikke, at han havde været indblandet i kupplaner – og det der med kupplaner sammen med nazisterne var måske også mere ønsketænkning fra nogle af de førende LS'ere og danske nazister. Jens Thomsen fik ikke, som nogle af de dømte, frataget sin gård og formue, men det ønske om pensionsbetaling fra Folketinget, som han flere gange fremførte overfor Præsidiet, blev ikke bevilget.

Lea Wind-Friis' beretning er både en historisk fremstilling af bøndernes forhold og kampe i Danmark, en familiehistorie fra slægtsgården Thomasminde (og Mariegaard, som Jens Thomsen flyttede til) i Hjarup, og – som det er fremgået af ovenstående summariske gennemgang – også af den politiske historie i efterkrigstiden. Og det er en uhyre velskrevet fortælling om en patriark, der elskede fest og samvær, ikke gik så meget op i sit eget landbrug, skønt han måtte betegnes som en storbonde, og om hans fald i forbindelse med en af de mest omfattende landsforræderisager efter Besættelsen. Bogen er illustreret med samtidige private fotografier, og man kunne have ønsket sig, at de var gengivet lidt større, for det kan være svært at skelne enkeltheder på de grå billeder. Men ikke desto mindre kan bogen anbefales, bl.a. fordi den omhandler nogle dramatiske år, som vi skal huske, og så måske fordi den minder lidt om nutidens diskussioner. Og så er den som nævnt meget velskrevet – forfatteren er journalist og har tjek på sproget.

[Historie-online.dk, den 26. marts 2024]

← [Forrige artikel](#)

SE RELATEREDE ARTIKLER

